

UDK 314.116(497.11)"1948/2011"
COBISS.SR-ID 230074636

ISSN 0350-2899. - God. 41, br. 4 (2016), str. 302-308.

STANOVNIŠTVO I VITALNI DOGAĐAJI ZA GRAD NIŠ I NIŠAVSKU OBLAST

POPULATION AND VITAL EVENTS FOR THE CITY OF NIŠ AND THE NIŠAVA DISTRICT

Miloš Zlatković (1), Goran Zdravković (2)

(1) DOM ZDRAVLJA NIŠ/COMMUNITY HEALTH CENTER NIS, (2) DOM ZDRAVLJA ZAJEČAR/COMMUNITY HEALTH CENTER ZAJEČAR

Sažetak: Cilj rada je da se prikaže pregled broja stanovnika za grad Niš po popisima od 1948. do 2011, izvrši analiza stanovništva prema velikim starosnim grupama za grad Niš, po podacima sa popisa 1991, 2002. i 2011, da se prikaže kretanje prirodnog priraštaja (u ‰) za grad Niš od 1986. do 2014. godine, da se detaljno prikaže kretanje nekih vitalnih događaja (broj živorođenih, umrlih i prirodni priraštaj). i analizira pad ili porast broja stanovnika za grad Niš i Nišavsku oblast u periodu 2002–2011. godine, a ti rezultati uporede sa onima iz Srbije – sever i Srbije – jug i Republike Srbije. Postoji stalni porast broja stanovnika za grad Niš, i to od 109 280 stanovnika 1948. godine, do 260 237 stanovnika 2011. godine. Analizom stanovništva po starosnim grupama za grad Niš, po popisima iz 1991, 2002. i 2011. godine, prisutan je pad broja mlađeg stanovništva (0–14 godina) od 47 881 u 1991. do 36 196 u 2011, a porast zrelog (15–65 godina) od 174 715 u 1991. do 180 299 u 2011, kao i porast starog stanovništva (preko 65 godina) od 24 171 do 43 742. Prirodni priraštaj za grad Niš je 1986. bio preko 6‰, 1996. je pao na 0 ‰, od tada je stalno negativan i 2014. je bio -3,6‰. U Nišu je 1999. bilo 2 313 živorođenih (9,2‰), 2 851 umrlih (11,4‰), a prirodni priraštaj je bio -538 (-2,1‰); 2014. je bilo 2 420 živorođenih (9,4 ‰), 3 362 umrlih (13,0‰), dok je prirodni priraštaj bio -942 (-3,6‰).

Ključne reči: prirodno kretanje stanovništva, Niš, promena broja stanovnika, mortalitet, natalitet.

Summary: The aim is to show the population statistics for the city of Niš, according to censuses from 1948 to 2011, analyze the large population by age group for the city of Niš by the census data of 1991, 2002 and 2011, to show the trend of natural growth (in ‰) for the city of Niš from 1986 to 2014, to show in detail the trends of some vital events (the number of live births, deaths and natural growth) and analyze the fall of population growth for the city of Niš and the Nišava district in the period 2002–2011, and to compare these results with those for the northern and southern Serbia and the Republic of Serbia. There is a continual increase in the population for the city of Niš and from 109,280 inhabitants in 1948 to 260 237 inhabitants in the year 2011. The analysis of population by age group for the city of Niš, according to censuses from 1991, 2002 and 2011, shows that there was a fall in the younger population (0–14 years of age) from 47,881 in 1991 to 36,196 in 2011, a growth of mature (15–65 years of age) from 174,715 in 1991 to 180,299 in 2011, and an increase in the older population (over 65 years of age) from 24,171 to 43,742. The natural growth for the city of Niš in 1986 was over 6 ‰, in 1996 it fell to 0 ‰, since then it was constantly negative and in 2014 it was -3.6 ‰. In Niš in 1999 were 2,313 live births (9.2 ‰), 2,851 deaths (11.4 ‰), and the natural increase was -538 (-2.1 ‰), and in 2014 there were 2,420 live births (9.4 ‰), 3,362 deaths (13.0 ‰), and the natural increase was -942 (-3.6 ‰).

Key words: natural movement of population, Niš, changes of the total population, mortality, natality

UVOD

Demografska kretanja su nepovoljna – populacioni pad, nepovoljna starosna struktura i pojava demografskog starenja stanovništva, kao posledica smanjenog reproduktivnog potencijala, negativni prirodni priraštaja i migracija u grad Niš su osnovne odlike skoro

svih područja Nišavske oblasti [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11].

Cilj rada je da se prikaže promena broja stanovnika za grad Niš i Nišavsku oblast, kao posledica prirodnog kretanja stanovništva, tj. natalitet, mortalitet i prirodni priraštaj, i mehaničkog kretanja stanovništva, tj. migracije, i

Adresa autora: Goran Zdravković, Dom zdravlja Zaječar, Plaža L1/4, 19000 Zaječar, Srbija.

E-mail: dudaogig@gmail.com

Rad primljen: 10. 08. 2016. Rad prihvaćen: 17. 08. 2016. Elektronska verzija objavljena: 16. 03. 2017.

te podatke uporedimo sa podacima ostalih delova Srbije.

MATERIJAL I METOD RADA

Analiza u radu je bazirana na podacima popisa i baze podataka Republičkog zavoda za statistiku Republike Srbije. Analiziran je porast broja stanovnika za grad Niš po popisima od 1948. do 2011. godine, starosna struktura stanovništva za grad Niš, po podacima sa popisa 1991, 2002, 2011. godine, pad ili porast broja stanovnika za grad Niš i Nišavsku oblast u periodu 2002–2011. godine, kao posledica vitalnih događaja (natalitet, mortalitet i prirodni priraštaj), odn. prirodnog kretanja stanovništva za grad Niš od 1986, odn. 1999. do 2014. godine, i mehaničkog kretanja, tj. migracije stanovništva. Dobijeni podaci su statistički obrađeni, sređeni i prikazani tabelarno i u vidu grafikona.

REZULTATI RADA

Analizu kretanja broja stanovnika i promena koje su se dešavale na početku 21. veka, sa osvrtom na period s kraja 20. veka, delimično otežava i promena u metodologiji popisa stanovništva, kao i uvođenje nomenklature statističke teritorijalne jedinice (NSTJ ili NUTS po međunarodnoj skraćenici).

Za rezultate popisa stanovništva uveden je nov termin, nomenklatura statistička teritorijalna jedinica (NSTJ ili NUTS po međunarodnoj skraćenici). Po njima je Srbija (usvojeno 2009. god., Sl. glasnik RS, br. 109/09 i 46/10) podeljena na statističke funkcionalne teritorijalne celine, koje su svrstane u tri nivoa. Na nivou NSTJ–1 postoje dve funkcionalne jedinice (Srbija – sever i Srbija – jug). One se sastoje od celina nivoa NSTJ–2, koji se zovu regioni (Srbiju – sever ima Beogradski region i region Vojvodine, a Srbija – jug ima: region Šumadija i Zapadna Srbija, region Južne i Istočne Srbije i region Kosova i Metohije). Regioni se sastoje od NSTJ–3, koji se zovu oblasti i čije se granice i nazivi poklapaju sa postojećim upravnim okruzima.

Kretanje broja stanovnika za grad Niš i Nišavsku oblast

U popisu 1991. god. isključeni su naši stanovnici na radu, odn. boravku u inostranstvu dužem od godinu dana. Popisi od 1948. do 1981. godine su bili na celoj teritoriji R. Srbije, a od 1991. do 2011. godine su bez podataka sa teritorije Kosova i Metohije.

Postoji stalni porast broja stanovnika za grad Niš, i to od 109 280 stanovnika, u 1948-oj godini, do 260 237 stanovnika u 2011-oj godini.

Tabela 1. Pregled broja stanovnika za grad Niš po popisima.
Table 1 Total population of the City of Niš according to censuses

Godine popisa	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Broj stanovnika grada Niša	109 280	122 100	148 354	195 362	232 563	248 086	250 518	260 237

Izvor podataka: Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2011. u Republici Srbiji, knjiga br. 20, Republički zavod za statistiku Srbije, Beograd, 2014. godina.

*Broj stanovnika u popisima 1991. i 2002. godine je uporediv, jer su nastali posebnom obradom podataka.

Tabela 2. Stanovništvo prema velikim starosnim grupama za grad Niš, po popisima 1991, 2002. i 2011.
Table 2 Population by main age group of the city of Niš according to the censuses 1991, 2002 and 2011

	Stanovništvo prema velikim starosnim grupama, po popisima 1991., 2002., 2011.			
	0–14 godina	15–64 godina	65 i više godina	nepoznato
2011.	36 196	180 299	43 374	
2002.	38 427	173 151	37 412	1 528
1991.	47 881	174 715	24 171	1 319

Izvor: Popis stanovništva u 2011, knjiga br. 2, starost i pol, RZS Srbije, Beograd, 2012. godina.

Analizom stanovništva po starosnim grupama za grad Niš po popisima iz 1991, 2002. i 2011. godine vidimo da postoji pad broja mlađeg stanovništva (0–14 godina), od 47 881 u

1991. god. do 36 196 u 2011. god., a porast zrelog (15–65 godina), od 174 715 u 1991. god. do 180 299 u 2011. god., kao i porast starog stanovništva (preko 65 godina), od 24 171 do 43

742. Ovakva starosna struktura je posledica prirodnog i mehaničkog kretanja stanovništva.

Tabela 3. Ukupno stanovništvo u zemlji za grad Niš i Nišavsku oblast i porast ili pad broja stanovnika u periodu 2002–2011. godine.

Table 3 Total population in the city of IŠ and Nišavska district and increase/decrease changes in the period 2002-2011

	Ukupan broj stanovnika	Porast ili pad broja stanovnika za grad Niš i Nišavsku oblast u periodu 2002–2011. god.			
	2002.	2011.	ukupno	prosečno godišnje	prosečno godišnje na 1000 stanovnika
Nišavska oblast	381 757	376 319	-5 438	-604	-1,6
Grad Niš	250 518	260 237	9 719	1 080	4,2
GO Medijana	87 405	85 969	-1 436	-160	-1,8
GO N. Banja	15 359	14 680	-679	-75	-5,0
GO Palilula	72 165	73 801	1 636	182	2,5
GO Pantelej	42 137	53 486	11 349	1 261	26,4
GO C. Krst	33 452	32 301	-1 151	-128	-3,9
Aleksinac	57 749	51 863	-5 886	-654	-11,9
Gadžin Han	10 464	8 389	-2 075	-231	-24,5
Doljevac	19 561	18 463	-1 098	-122	-6,4
Merošina	14 812	13 968	-844	-94	-6,5
Ražanj	11 369	9 150	-2 219	-247	-24,1
Svrljig	17 284	14 249	-3 035	-337	-21,4

Izvor: Statistički godišnjak grada Niša 2014, I deo izd. grad Niš, Uprava za privredu, održivi razvoj i zaštitu životne sredine, odsek za statistiku, Niš, 2015: 374 (* GO – Gradska opština)

Po popisu 2011. god., grad Niš ima pet gradskih opština: Medijana, Niška Banja, Palilula, Pantelej i Crveni Krst, a Nišavska oblast obuhvata teritoriju grada Niša i opštine Aleksinac, Gadžin Han, Doljevac, Merošina, Ražanj i Svrljig. Popis stanovništva 2002. god. daje podatke za grad Niš kroz dve opštine: Niš i Niška Banja, po tadašnjoj administrativnoj podeli. Nišavska oblast se nalazi u regionu Južne i Istočne Srbije.

U periodu 2002–2011. god. u gradu Nišu zabeležen je prosečan godišnji porast na 1000 stanovnika od 4,2, odn. prosečan godišnji porast od 1 080 stanovnika, što je ukupni porast od 9 719 stanovnika. Prosečan godišnji porast na 1000 stanovnika imaju samo GO Palilula (2,5) i GO Pantelej (26,4), dok ostale GO imaju prosečan godišnji pad broja stanovnika, kao i Nišavska oblast (-1,6), odn. -604 stanovnika, tj. ukupni pad od -5 438 stanovnika. Najveći prosečan godišnji pad na 1000 stanovnika ima Gadžin Han (-24,5), Ražanj (-24,1) i Svrljig (-21,4).

Prirodne komponente kretanja stanovništva u gradu Nišu

Prirodni priraštaj za grad Niš je 1986. godine bio preko 6‰, a od 1996. godine je stalno negativan i 2014. godine je iznosio -3,6‰.

U Nišu je 1999. godine bilo 2 313 živorođenih (9,2‰), 2 851 umrlih (11,4‰), a prirodni priraštaj je bio -538 (-2,1‰); 2014. godine je bilo 2 420 živorođenih (9,4‰), 3 362 umrlih (13,0‰), a prirodni priraštaj je bio -942 (-3,6‰). U periodu 1999–2014. godine za grad Niš postoji porast mortaliteta i negativnog prirodnog priraštaja.

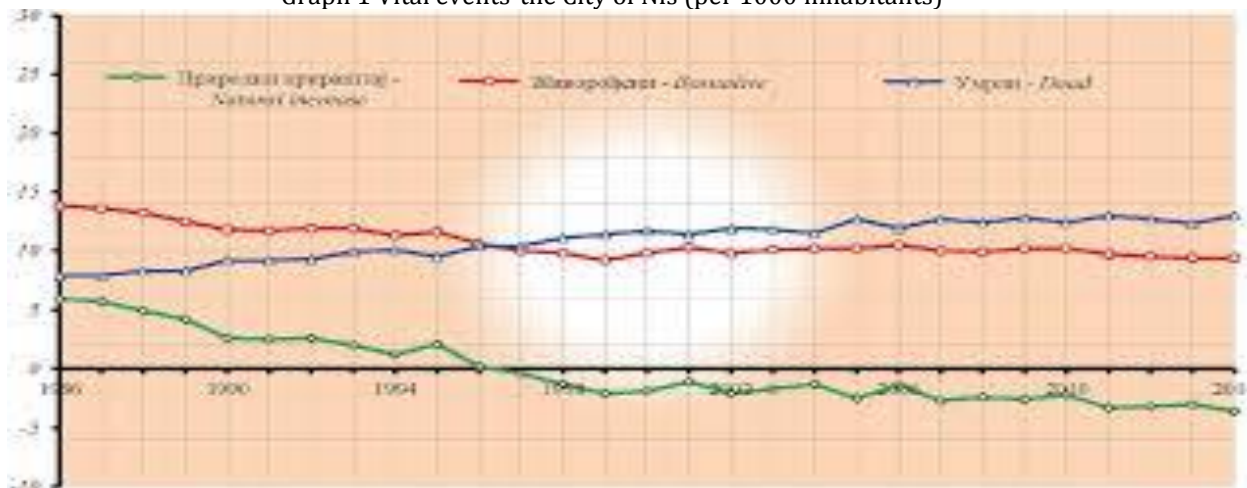
Mehaničko kretanje stanovništva za grad Niš i Nišavsku oblast

Prosečna godišnja stopa migracionog salda za grad Niš i Nišavsku oblast u periodu 2002–2011. godine je pozitivna, od 0‰ do 10‰, odn. više se stanovništva doseljava nego što se odseljava, u gradskim opštinama grada Niša (opština Pantelej, Palilula, Medijana, Crveni Krst, Niška Banja) i opštinama Merošina i Doljevac, koje se geografski nalaze uz grad Niš, a

negativna je, od 0‰ do 10 ‰, odn. više se
odseljava nego što se doseljava, u ivičnim

opštinama Nišavske oblasti, tj. u Aleksincu,
Svrljigu, Gadžinom Hanu i Ražanju.

Grafikon 1. Vitalni događaji – grad Niš (na 1000 stanovnika).
Graph 1 Vital events-the City of Niš (per 1000 inhabitants)

Izvor: Statistički godišnjak grada Niša 2014, I deo, izd. grad Niš, Uprava za privredu, održivi razvoj i zaštitu životne sredine, odsek za statistiku Niš, 2015; 138.

Tabela 4. Vitalni događaji, period od 1999. do 2014. godine, grad Niš.
Table 4 Vital statistics of the City of Niš in the period 1999-2014

	živorođeni		umrli		prirodni priraštaj	
	broj	‰	broj	‰	broj	‰
1999.	2 313	9,2	2 851	11,4	-538	-2,1
2000.	2 443	9,8	2 936	11,7	-493	-1,9
2001.	2 579	10,3	2 854	11,4	-275	-1,1
2002.	2 453	9,8	2 977	11,9	-524	-2,1
2003.	2 550	10,1	2 973	11,8	-423	-1,7
2004.	2 582	10,2	2 910	11,5	-328	-1,3
2005.	2 591	10,2	3 221	12,7	-630	-2,5
2006.	2 672	10,5	3 018	11,9	-346	-1,4
2007.	2 544	10,0	3 244	12,7	-700	-2,7
2008.	2 539	9,9	3 156	12,4	-617	-2,4
2009.	2 612	10,2	3 266	12,8	-654	-2,6
2010.	2 611	10,2	3 162	12,4	-551	-2,2
2011.	2 482	9,7	3 316	13,0	-834	-3,3
2012.	2 465	9,5	3 291	12,7	-826	-3,2
2013.	2 423	9,4	3 190	12,3	-767	-3,0
2014.	2 420	9,4	3 362	13,0	-942	-3,6

Izvor: Statistički godišnjak grada Niša 2014, I deo, izd. grad Niš, Uprava za privredu, održivi razvoj i zaštitu životne sredine, odsek za statistiku, Niš, 2015; 132. (od 2005. metodologija vitalne statistike je u skladu sa metodologijom primenjenoj u popisu 2002.).

DISKUSIJA

Promena broja stanovnika za grad Niš i Nišavsku oblast kao posledica prirodnog kretanja stanovništva

Ako pogledamo broj stanovnika (tabela 1) po popisima od 1948. godine (109 280

stanovnika) do popisa 2011. godine (260 237 stanovnika), grad Niš je uvećao broj stanovnika za 2,4 puta. Niš je po broju stanovnika treći grad u Srbiji, posle Beograda i Novog Sada. Po rezultatima popisa iz 2011. godine, u gradu Nišu nalazi se 3,6% stanovništva Srbije i 69,6% stanovništva Nišavske oblasti [1, 3, 4, 5, 6].

Niš je administrativni centar Nišavske oblasti i regionalni centar Jugoistočne Srbije. On je industrijski i turistički centar, ali i jedan od najvećih obrazovnih i kulturnih centara u Republici Srbiji [6, 7, 8, 9].

Usled pada nataliteta i prirodnog priraštaja (negativan od 1996. godine), došlo je do negativnih promena u starosnoj strukturi stanovništva, gde populacija starih prevazilazi broj populacije mladog stanovništva (tabela 2). Poremećaj u starosnim strukturama, starih od 65 godina i mladih do 14 godina, nisu uticale na poremećaj broja radnog aktivnog stanovništva, koje je u porastu u 2011. godinu u odnosu na 1991. godinu. Ovo stanje se pripisuje pozitivnim migracionim tokovima stanovništva, najviše usled priliva mladih radi školovanja, jer je Niš najveći obrazovni centar Istočne i Južne Srbije, i radi zapošljavanja, ali i upisa interno raseljenih lica sa Kosova i Metohije u stalno stanovništvo u popisu 2011. godine.

Ako popisne periode 1991, 2002. i 2011. godine uporedimo sa rezultatima međupopisnog perioda 2002–2011. godine, zapazićemo dugoročnu tendenciju smanjenog udela mladog i povećanog udela starog stanovništva na teritoriji Nišavskog okruga. Udeo mladog stanovništva je smanjen sa 21,22%, u 2002. godini, na 19,14%, u 2011. godini. Udeo starog stanovništva je porastao sa 24,51%, u 2002. godini, na 26,63%, u 2011. godini. Veće učešće starog u odnosu na mlado stanovništvo je prvi put zabeleženo u 2002. godini. Nepovoljna starosna struktura stanovništva Nišavskog okruga je posledica depopulacije, koja je inače uzrokovana intenzivnim iseljavanjem i negativnim prirodnim kretanjem stanovništva. Nepovoljan odnos starog i mladog stanovništva dovodi do negativnih posledica, sa jedne strane na reprodukcioni potencijal, a, sa druge strane, na radno aktivni potencijal Nišavske oblasti [11].

Prema rezultatima popisa iz 2011. god., koeficijent starosti za ukupno stanovništvo Nišavske oblasti je 26,63. Ako proces demografskog starenja počinje kada udeo starog stanovništva dostigne 12%, onda se može reći da se stanovništvo Nišavske oblasti nalazi u odmakloj fazi procesa starenja. Sve opštine u Nišavskoj oblasti imaju veći koeficijent starosti od proseka za oblast, a niži prosek ima jedino grad Niš (24,19), a najniži koeficijent ima opština Gadžin Han (44,93). U popisu 2002. godine prosek starosti je bio 41,4 godine, a 2011. godine vrednost je bila 43 godine za Nišavsku

oblast. Ako je prosečna vrednost starenja neke populacije 30 godina, može se reći da se pet opština Nišavske oblasti: Aleksinac (43,9 godina), Merošina (44,3 godine), Ražanj (48,5 godina), Svrljig (50,6 godina) i Gadžin Han (52,5 godina), nalazi u stadijumu najdublje demografske starosti. Grad Niš (41,9 godina) i opština Doljevac (42,9 godina) su u stadijumu duboke demografske starosti. Napred navedene opštine su demografski regresivna i krajnje ugrožena područja, a grad Niš je još uvek demografski stabilan, ali sa težnjom prelaska u regresivno područje [11].

Ako analiziramo starosno-polnu strukturu Republike Srbije, uočićemo predominaciju muškaraca, kod mladog stanovništva, i predominaciju žena, kod srednjovečnog i starog stanovništva. Region Južne i Istočne Srbije ima najstarije stanovništvo, jer je 27% stanovništva starije od 60 godina [17, 18, 19].

Porast broja stanovnika u periodu 2002–2011. godine (tabela 3) je zabeležen za grad Niš i gradske opštine Palilula i Pantelej, a negativan je za sve ostale opštine Nišavske oblasti. Ovo je posledica prirodnog i mehaničkog kretanja stanovništva. U tom periodu je zabeležen i prosečan godišnji pad na 1000 stanovnika u Srbija – jug od -8,7, u Srbija – sever od -0,5, a u Republici Srbiji od -4,7, odn. demografski pad broja stanovnika je izraženiji u Srbija – jug [3, 4]. Najveće povećanje broja stanovnika u Republici Srbiji, pored grada Niša u Nišavskoj oblasti, je zabeleženo i u Beogradskoj (grad Beograd), Južnobačkoj (grad Novi Sad) i Raškoj oblasti. Porast broja stanovnika u Beogradu i Novom Sadu je na račun doseljavanja u potrazi, pre svega, za poslom, a u Raškoj oblasti (opština Tutin i Novi Pazar) živi mlado stanovništvo, muslimanske veroispovesti, u opštini Preševo mlado, albansko stanovništvo, koji rađaju veliki broj dece [10].

Prosečna godišnja stopa mortaliteta za grad Niš i Nišavsku oblast u periodu 2002–2011. godine (tabela 3) je visoka i iznosi preko 20‰, u opštini Ražanj (22,5 ‰) i Gadžin Han (24,5 ‰), manja, 15–20‰, je u opštini Aleksinac, Svrljig, Merošina i Doljevac, a manja od 10‰ je za opštine grada Niša [13, 14]. Ako se ovi rezultati, vezani za grad Niš i Nišavsku oblast, uporede sa vrednostima za Republiku Srbiju u periodu 2002–2011. godine, videćemo da je stopa smrtnosti u Srbiji porasla sa 13,7 na 14,2 umrla na 1 000 stanovnika. Vodeći uzroci smrti u Srbiji

su i dalje bolesti kardiovaskularnog sistema i neoplazme kod oba pola [19].

Od 1999. god. do 2014. godine (tabela 4) povećava se mortalitet, što nepovoljno deluje, jer se povećava i negativna vrednost prirodnog priraštaja za grad Niš [3, 4]. Takođe, sve opštine Nišavske oblasti beleže negativni prirodni priraštaj, a to je posebno izraženo u opštinama Svrljig, Ražanj i Gadžin Han. Većina njih beleži mnogo veći pad u odnosu na prosek Republike Srbije [8, 13, 16]. Prosečna godišnja stopa prirodnog priraštaja u međupopisnom periodu 2002–2011. godine u opštinama Nišavskog okruga je preko -10 do -20‰, u opštini Svrljig, Ražanj i Gadžin Han kreće se u intervalu od -5,1 do -9,9‰ u opštini Aleksinac, Merošina, Doljevc i Niška Banja, a u intervalu od -0,1 do -4,9‰ za grad Niš [10].

Mehaničko kretanje stanovništva za grad Niš i Nišavsku oblast

Grad Niš i Nišavska oblast ima izuzetno važan geostrategijski položaj jer je na raskrsnici puteva Beograd–Niš–Sofija–Istambul i Beograd–Skoplje–Atina (koridor 10), odn. na putnom pravcu koji Zapadnu i Centralnu Evropu povezuje sa Bliskim istokom i Grčkom [6, 8]. Od koridora 10 se odvaja krak puta i železničke pruge prema Istočnoj Srbiji i granici sa Bugarskom (prema Zaječaru i Negotinskoj Krajini). Od Niša vode i regionalni putevi i železničke pruge prema Kopaoniku, Novom Pazaru i Crnoj Gori, Kosovu i Metohiji. Prema gradu Nišu je usmerena južna Srbija (Pčinjska, Jablanička i Toplička oblast) i istočna Srbija (Pirotka, Zaječarska i Borska oblast), odn. region sa više od milion stanovnika. Nišavska oblast je u kategoriji NUTS–3 [6, 7].

Zbog svega prethodno navedenog, postoji pozitivan migracioni saldo, odn. više se doseljava nego što se odseljava, u oblastima u kojima se nalaze veliki gradovi ili regionalni centri, kao što je Niš u Nišavskoj oblasti, ali i Beograd u Beogradskoj oblasti, Novi Sad u Južnobačkoj oblasti, Kragujevac u Šumadijskoj oblasti. To je rezultat unutrašnjih migracija prema ovim centrima, ali delom je i rezultat upisa interno raseljenih lica sa Kosova i Metohije u stalno stanovništvo. Ova lica nisu bila upisana u stalno stanovništvo popisom iz 2002. godine [6, 8, 9, 10, 13, 14].

Broj žena u fertilnom periodu u Nišavskoj oblasti je u stalnom padu, od popisa 1971. god. do popisa 2011. god. U periodu

između popisa 2002–2011. god. njihov udeo se smanjio za 3,69%, i to je od 88 200 žena opao na 84 068 na nivou oblasti, ali i u svim opštinama Nišavske oblasti. Fertilni kontingent je veći u gradu Nišu, kao regionalnom centru, a znatno je smanjen u pomenutim opštinama, koje su u stadijumu najdublje demografske starosti [11]. Ako se ovi rezultati u Nišavskoj oblasti uporede sa vrednostima za Republiku Srbiju u periodu 2002–2011. god., uočice se da je stopa nataliteta u Republici Srbiji smanjena sa 10,4‰ na 9,0‰, a udeo žena u fertilnom periodu, u odnosu na ukupno stanovništvo, opao je sa 24,1‰ na 22,9%. U istom periodu stopa ukupnog fertiliteta u Srbiji je ispod praga za prostu reprodukciju stanovništva i za poslednjih deset godina je smanjena sa 1,6 na 1,4 deteta po ženi. Od 2005. godine stopa ukupnog fertiliteta u Srbiji je 1,4 deteta po ženi [19]. Smanjenje broja žena u fertilnom periodu se negativno odražava na natalitet, prirodni priraštaj, brojnost i starosnu strukturu stanovništva.

ZAKLJUČAK

Ukupan broj stanovnika u gradu Nišu se udvostručio u periodu od 1948. do 2011. godine. U periodu od 1991. do 2011. godine zabeležen je pad mlađeg stanovništva, a porast zrelog i starog stanovništva. Prirodni priraštaj u gradu Nišu je stalno negativan od 1996. godine, a u 2014. iznosio je -3,6‰. U periodu 1999–2014. godine za grad Niš postoji porast mortaliteta i negativnog prirodnog priraštaja. Sam grad Niš u je periodu od 2011. do 2002. godine imao porast broja stanovnika od 4,2 prosečno godišnje na 1000 stanovnika, dok Nišavska oblast ima pad od -1,6 prosečno godišnje na 1000 stanovnika, a najizraženiji pad je u opštini Gadžin Han, Ražanj i Svrljig. Za isti period prosečan godišnji pad na 1000 stanovnika u Srbija – jug je bio -8,7, u Srbija – sever je -0,5, a u Republici Srbiji je -4,7. Populacioni pad, nepovoljna starosna struktura, smanjenje reproduktivnog potencijala, negativni prirodni priraštaj i migracija u grad Niš su osnovne karakteristike skoro svih opština Nišavske oblasti.

LITERATURA

1. Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2011. god. u Republici Srbiji, knjiga broj 20 Republičkog zavoda za statistiku Srbije, Beograd, 2014. god.
2. Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u 2011. god. u Republici Srbiji, knjiga broj 2 Republičkog zavoda za statistiku Srbije, Beograd, 2012. god.
3. Statistički godišnjak grada Niša 2014, izd. grad Niš, Uprava za privredu, održivi razvoj i zaštitu životne

- sredine, odsek za statistiku, Niš, 2015: 61, 63, 73, 74, 132, 134, 374, 400, 402, 404–406, 452–459.
4. Available from: <http://www.privredanis.freeiz.com/SSGGN1.pdf> /
 5. Available from: [http:// webrzs.gov.rs /](http://webrzs.gov.rs/)
 6. Akcioni plan razvoja grada Niša 2015–2020; 22–26 Available from: [http:// www.ni.rs /](http://www.ni.rs/)
 7. Plan ruralnog razvoja Nišavskog okruga 2012–2021, SO Doljevac. Available from: [http://www.opstinadoljevac.rs/ 2013/30.01 /](http://www.opstinadoljevac.rs/2013/30.01/)
 8. Vasilevska Ljiljana. Demografske i prostorno-funkcionalne karakteristike Nišavskog okruga. Demografija, knj. VI; 2009;157–172.
 9. Penev G. Marinković I. Prvi rezultati popisa 2011: veliko smanjenje stanovništva. Demografski pregled, 43; 2012; 1–4.
 10. Jokić Vesna. Prostorni razmeštaj i starosna struktura stanovništva kao faktor ograničenja (ravnomernog) razvoja Srbije. Arhitektura i urbanizam, Beograd, 2013; 38: 17–32.
 11. Đokić M. Golubović N. Petrović V. Demografski potencijal Nišavskog okruga. Glasnik Antropološkog društva Srbije, Niš, vol. 49; 2014; 127–136.
 12. Marinković I. Popis stanovništva 2011. Osnovne strukture populacije. Demografski pregled, 47; 2013; 1–4.
 13. Populacija Srbije početkom 21. veka, Republički zavod za statistiku Republike Srbije, Beograd, 2015; 42–62.
 14. Arsenović Daniela. Kretanje stanovništva Srbije krajem 20. i početkom 21. veka. Available from: [http:// webrzs.stat.gov.rs /](http://webrzs.stat.gov.rs/)
 15. Spasovski Milena. Šantić Danica. Sedam milijarditi stanovnik sveta – polarizovanost demografskog razvitka na početku XXI veka. Demografija, knj. VIII, 2011; 7–26.
 16. Izveštaj o regionalnom razvoju Srbije za 2012. god., Ministarstvo privrede, sektor za regionalni razvoj i strateške analize privrede Republike Srbije, Beograd; 2013; 13–22.
 17. Statistički godišnjak Republike Srbije 2015, Republički zavod za statistiku Srbije, Beograd; 2015; 25–56.
 18. Statistički godišnjak Republike Srbije 2016, Republički zavod za statistiku Srbije, Beograd; 2016; 25–56.
 19. Statistički godišnjak Republike Srbije 2012, Republički zavod za statistiku Srbije, Beograd; 2012; 25–56.

Zahvalnost

Prilikom prikupljanja i kreiranja baze podataka za ovaj rad, pomoć su mi pružili doc. dr Danieli Arsenović sa Departmana za geografiju, turizam i hotelijerstvo, Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, mr Vesni Jokić, istarživaču saradniku u Institutu za arhitekturu i urbanizam Srbije, mr Gordani Bjelobrk, šefu Odseka za demografiju, RZS Srbije, Ljiljani Đorđević, načelnik Odeljenja za popis stanovništva RZS Srbije i dr Vladimiru Nikitoviću iz Centra za demografska istraživanja i Instituta društvenih nauka u Beogradu. Ovim putem želim da izrazim zahvalnost na pomoći koju su mi pružili.

Posebnu zahvalnost na korekciji teksta rada želim da izrazim Miodragu Todoroviću, doajenu zdravstvene statistike Timočke Krajine, i doc. dr Danieli Arsenović iz Novog Sada na završnoj korekciji teksta ovog rada.